

Høring - forslag til endring i organisering av skoleåret i videregående opplæring

Uttalelse - Norsk Lektorlag

Status	Innsendt til Utdanningsdirektoratet Innsendt og bekreftet av instansen via: tl@norsklektorlag.no
Innsendt av	Tonje Leborg
Innsenders e-post:	tl@norsklektorlag.no
Innsendt dato	20.03.2019
Hvilken organisasjon?:	Norsk Lektorlag Organisasjon (Privat)
Stilling	Seniorrådgiver

✓ Jeg bekrefter at denne uttalelsen er på vegne av hele oppgitte organisasjon.

Høring- forslag til endring i organisering av skoleåret i videregående opplæring

Avsender: Avdeling for læreplan videregående og voksenopplæring

1. INNLEDNING

På oppdrag fra Kunnskapsdepartementet sender Utdanningsdirektoratet på høring fire ulike forslag til endringer i organiseringen av skoleåret i videregående opplæring.

Forslagene går ut på:

- Eksamen på studieforbereidende kan gjennomføres på 5 dager ved å ha to alternative eksamensdager for alle trekkfag som elevene vanligvis tar på Vg3. Dette innebærer ingen endringer i lov eller forskrift, men er en omfattende endring av dagens eksamenssystem og sendes derfor på høring.
- Offentliggjøring av eksamenstrekket flyttes, slik at elevene/deltakerne blir kjent med trekket tidligere, f.eks. to eller tre uker før første eksamen. Dette innebærer endringer i forskrift til opplæringsloven §§ 3-28, 3-30, 4-21 og 4-23 og forskrift til friskoleloven §§ 3-26 og 3-28.
- Standpunkt karakter skal ikke lenger fastsettes før lokalt gitt eksamen gjennomføres. Vi foreslår flere alternative endringer, bl.a. at standpunkt karakterer skal fastsettes senest dagen før fellessensmøtet, samtidig som eksamens karakterene ved lokalt gitt eksamen ikke kan offentliggjøres før etter dette. Dette innebærer en endring i forskrift til opplæringsloven §§ 3-18, 3-30, 4-12 og 4-23 og forskrift til friskoleloven §§ 3-17 og 3-28.
- Skoleåret må ikke nødvendigvis vare i 38 uker, så lenge all opplæring er gjennomført. Vi foreslår flere alternative endringer, som alle vil innebære en endring av opplæringsloven § 3-2.

Eventuelle endringer i opplæringsloven § 3-2 må behandles av Stortinget. Å gå videre med forslaget innebærer at departementet må utarbeide en lovproposisjonen til Stortinget.

Forslagene sendes på høring for å få sektors tilbakemelding. Kunnskapsdepartementet har ikke tatt stilling til om ett eller flere av tiltakene bør gjennomføres, men ønsker en bred og åpen høring.

Våre høringer er åpne for alle, og de som ønsker det kan uttale seg. Vi sender forslaget på høring med frist for uttalelser **21.03.2019**.

2. BAKGRUNN

I oppdragsbrev 30-18 ble Utdanningsdirektoratet bedt om å sende på høring ulike forslag til endringer i organisering av skoleåret i videregående opplæring.

Departementet viser i oppdraget til arbeidet til ei partssammensatt arbeidsgruppe som ble satt ned i oktober 2016. Grappa skulle vurdere mulige organiseringer av skoleåret i lys av utfordringer knyttet til undervisningstid, eksamen og eksamensforberedelser. Grappa ble opprettet fordi NIFU¹ fant at eksamensperioden var den enkeltårsaken som førte til at flest undervisningstimer falt bort. Arbeidsgruppa leverte sin rapport til departementet i juni 2017. [2](#)

Departementet har på bakgrunn av arbeidsgruppas anbefalinger besluttet at fire forslag til endringer i organiseringen av skoleåret skal sendes på høring.

1. *En komprimert eksamensperiode som oppnås ved at eksamen i alle trekkfag for Vg3 gjennomføres på to eksamensdager og at det lages to alternative oppgavesett i de sentrale programfagene.*
2. *Flytte eksamenstrekket noen uker tidligere i skoleåret for å gjøre det lettere for skolene å planlegge undervisningstiden for elevene.*
3. *Endre reglene om standpunktkarakter slik at standpunktkarakter ikke må være satt før lokalt gitt eksamen.*
4. *Endre kravene til skoleårets lengde for å muliggjøre at all opplæring gjennomføres før eksamensperioden slik at regelverket ikke er til hinder for gode, komprimerte løsninger lokalt.*

Høringen viser løpende både til NIFUs rapport og arbeidsgruppas rapport.

3. EKSAMEN I ALLE TREKKFAG PÅ TO EKSAMENSDAGER

Det første forslaget som departementet ønsker å høre går ut på å gjennomføre sentralt gitt skriftlig eksamen på Vg3 på kortere tid enn i dag, ved å holde eksamen i alle trekkfag på Vg3 på to eksamensdager med to ulike alternative oppgavesett. Dette vil gjelde studieforbereende utdanningsprogram.

3.1. GJELDENE RETT

Eksamen er en sluttvurdering som skal gi informasjon om kompetansen til eleven/deltakeren ved avslutningen av opplæringen i faget etter læreplanverket. Karakteren settes på individuelt grunnlag. Dette følger av forskrift til opplæringsloven (heretter forskriften) §§ 3-17 og 4-11 og forskrift til friskoleloven § 3-16. Det følger av læreplanen om og eventuelt når i opplæringsløpet det skal være eksamen, om elever/deltakere skal trekkes ut, hvilken eksamensform som skal brukes og om eksamen skal være sentralt eller lokalt gitt. Dette står i forskriften §§ 3-25 og 4-18 og forskrift til friskoleloven § 3-24.

Utdanningsdirektoratet fastsetter bl.a. hvordan eksamen i faget skal organiseres, hvordan eksamensoppgavene skal være og dato for eksamen. Dette står i forskriften §§ 3-28 og 4-21 og forskrift til friskoleloven § 3-26. I dag settes det av to uker av skoleåret til sentralt gitt skriftlig eksamen. Hvor lang eksamensperioden skal være er ikke fastsatt i forskrift.

Elever som ikke har eksamen skal ha ordinær opplæring, jf. forskriften § 1-4 og forskrift til friskoleloven § 2A-5.

3.2. VURDERING

Forslaget innebærer at man beholder dagens antall eksamener. Dagens organisering av eksamen over to uker gjør det mulig å trekke kandidater i alle kombinasjoner av programfag uavhengig av kandidatenes fordypning. Dersom eksamen i alle trekkfag på Vg3 gjennomføres på to eksamensdager, med alternative oppgavesett i programfagene for å åpne for alle kombinasjoner av programfag, vil eksamensperioden kunne forkortes til 5 dager. Skolene kan da ha opplæring med ordinær timeplan en uke lenger, uten at det vil gå utover sensur eller avviklingen av lokalt gitt eksamener. Skolene vil få bedre mulighet til å planlegge ordinær undervisning i de dagene som ikke er satt av til eksamen. En komprimert eksamensperiode på Vg3 gir også en større mulighet til å jobbe intensivt med eksamensforberedelser.

Dette forslaget til eksamensplan ble utviklet i forbindelse med arbeidsgruppas arbeid³:

OMFANG:

Vg1-Vg2 YF	En eksamen for 20 % av elevene, skriftlig eller muntlig
Vg2 SF	En eksamen, skriftlig eller muntlig
Vg3 studiespesialiserende	Fire eksamener, tre skriftlige og en muntlig ⁴

FORDELING:

Dag	For hvem?	Fag
Mandag	Vg3	Eksamen for alle elever på Vg3: - Obligatorisk eksamen i norsk hovedmål (alle varianter) og samisk 1
Tirsdag	Vg1 SF og YF	Eksamen for elever på Vg1: - Matematikk 1P og 1T
	Vg3	Forberedelsesdag eller lesedag for alle elever på Vg3
Onsdag	Vg3	Eksamen for alle elever på Vg3: - Norsk sidemål - Norsk for elever med samisk 1, andrespråk, tegnspråk, fremmedspråk I+II - Programfag som elever vanligvis tar på Vg3 (eksamenssett 1)
	Vg1 SF og Vg2 YF	Forberedelsesdag for elever på Vg1 SF og Vg2 YF - Engelsk fellesfag

Torsdag	Vg1 SF og Vg2 YF	Eksamen for elever på Vg1 SF og Vg2 YF - Engelsk fellesfag
	Vg2	Forberedelsesdag eller lesedag for elever på Vg2
	Vg3	Forberedelsesdag eller lesedag for alle elever på Vg3
Fredag	Vg2	Eksamen for elever på Vg2: - Matematikk 2P, R1 og S1 - Fremmedspråk - Programfag med skriftlig eksamen
	Vg3	Eksamen for alle elever på Vg3: - Programfagene som er felles med Vg2 - Programfag som elever vanligvis tar på Vg3 (<i>eksamenssett 2</i>) - Matematikk 2P-Y

Arbeidsgruppa viser til at forslaget vil innebære:

"• For elever på Vg3 og påbygg blir det ein førebuingdag, eventuelt lesedag, mellom kvar eksamensdag.

• For Vg2 blir alle faga som er aktuelle for skriftleg eksamen, samla den siste dagen (fredag). Førebuingdag dagen før for dei faga som har det. Skriftleg eksamen går altså over to dagar.

• For Vg1 foreslår vi ulik dato for matematikk- og engelskeksamen. Det gjer det mogeleg for 23/5-privatistar å ta begge eksamenane.

Den siste eksamensdagen (fredag) kan det vere nødvendig å ha alternativ opplæring utanfor skolen

for Vg1, fordi alle Vg3-elevane og rundt 50 % av Vg2-elevane har eksamen.⁵”

For å åpne opp for eksamen i alle kombinasjoner av programfag, må det utarbeides alternative oppgavesett i programfagene. Alternative oppgavesett vil basere seg på den samme læreplanen, og det vil være viktig å legge mye ressurser i kvalitetssikring av oppgavene og vurdering av besvarelsene (herunder sensorskolering). Problemstillingene rundt kvalitetssikring av eksamen vil ikke bli prinsipielt annerledes med to oppgavesett, men de vil bli mer synlige når elever på samme trinn kan få ulike oppgaver.

Enkeltelever vil kunne oppfatte oppgavene som urettferdige avhengig av egen kompetanse i faget, og noen vil kunne mene at oppgavene har ulik vanskegrad. Det kan føre til en debatt om påliteligheten ved eksamensresultatet, og om oppgavesettene måler elevenes kompetanse på samme måte. Eksamensoppgavene vil heller ikke kunne sammenlignes direkte på tvers av skoler. På den annen side får elevene allerede ulike oppgaver til muntlig eksamen og trekkes ut til eksamen i forskjellige fag. Dessuten vil også elever fra andre årskull og elever som har forbedret sine karakterer som privatister, ha fått ulike oppgaver til sentralt gitt eksamen. Mange av disse vil konkurrere på samme grunnlag ved inntak til høyere utdanning.

Hvis sentralt gitt eksamen skal gjennomføres i løpet av fem påfølgende dager slik forslaget skisserer, må forberedelsesdagen i enkelte norsk-koder (gjelder ca. 1800 kandidater) falle bort. Det er Utdanningsdirektoratet som avgjør om det skal være forberedelsesdager i sentralt gitte fag. Dette er ikke et krav etter forskriften. I forbindelse med fagfornyelsen skal direktoratet gjennomgå eksamensformene og oppgavetyperne som blir gitt, slik at de samsvarer med de nye læreplanene. Forberedelsesdagene er knyttet til oppgavetyperne som blir gitt til eksamen. I språkfag der elevene kanskje ikke mestrer språket godt, vil forberedelsesdagen f.eks. gi elevene tid til å sette seg inn i lengre tekster.

Komprimering av eksamensperioden vil gi en mer effektiv gjennomføring enn i dag for de som kun tar fag som elever. Elevene skal ha tre skriftlige eksamener. Tall fra PAS viser at det er en stor overvekt av elever som tar eksamen om våren, mens det er en stor overvekt av privatister som tar eksamen om høsten. Privatister er en stor og variert gruppe, og noen av disse vil gå opp til flere enn tre skriftlige eksamener. Våren 2018 ble det gjennomført totalt 44 000 skriftlige eksamener for privatister, mens det våren 2017 var 34 630 gjennomføringer.⁶ Vi har ikke statistikk på hvor mange kandidater dette er fordelt på. Det følger av arbeidsgruppas rapport⁷ at det i Oslo våren 2017 var ca. 6400 som gjennomførte eksamen som privatist. Av disse hadde 1600 to eksamener og 800 flere enn to. En komprimert eksamensperiode vil kunne gjøre det vanskelig å ta flere programfag som privatist om våren, fordi det bare er to alternative dager for trekkfagene. Flere privatister vil altså kunne måtte ta enkelte fag til høsteksamen. Dette vil kreve at privatistene får god informasjon så tidlig som mulig, slik at de er i stand til å planlegge eksamensløpet sitt.

Mange privatister som tar eksamen om høsten er tidligere elever. Dette gjelder for eksempel de fleste kandidater som får IV i standpunktkarakter på grunn av fraværsgrensen. Ettersom høsteksamen ikke er berørt av forslaget, vil høsteksamenene i større grad kunne tilpasses privatister.

Privatister som ønsker å oppnå generell studiekompetanse etter 23/5-regelen⁸, må i utgangspunktet ta fem skriftlige eksamener.⁹ Forberedelse til engelsk vil etter forslaget avholdes på samme dag som eksamen i norsk sidemål.¹⁰ Det vil i praksis være mulig å gå opp til begge disse eksamenene, men man vil da gå glipp av forberedelsesdagen. Ellers er det kun fire av de fem eksamenene som kan gjennomføres i denne komprimerte perioden. Hvis man ønsker at det skal være mulig å ta alle disse fem eksamenene på en uke, uten noen form for kollisjon, må også forberedelsesdagen til eksamen i engelsk bortfalle. Se nærmere om forberedelsesdager over.

Man kan ikke se bort fra at en komprimering av eksamensperioden om våren vil oppfattes som belastende for elever og privatister, spesielt for de som vil måtte ta mange eksamener i løpet av disse fem dagene.

3.3. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Med en komprimert eksamensperiode vil skolene måtte endre eksamensgjennomføringen, og ruste opp sine systemer. Dette vil øke belastningen for skoler og skoleeiere i den perioden eksamen gjennomføres. Samtidig vil den totale belastningen trolig bli lavere når eksamensperioden går over et kortere tidsrom enn i dag. Dette vil igjen kunne føre til at elevene i større grad får oppfylt det totale årstimetallet. De økonomiske og administrative konsekvensene for fylkeskommunene vil bli ytterligere utredet.

En komprimert eksamensperiode fører til økt ressursbehov og merarbeid for direktoratet, som utarbeider sentralt gitt eksamen. Fagnemndene i programfagene må lage to oppgavesett til hver våreksamen. I rapporten er de økte kostnadene til produksjon av eksamensoppgaver hvert år estimert til ca. 4 600 000 kroner.[11](#)

En komprimering vil også kunne gi behov for en opprustning av gjennomføringssystemet for eksamen (PGS-eksamen), slik at man forhindrer ytelsesproblemer på dager med mange kandidater. Med en omlegging vil det være tre dager på en uke der svært mange kandidater skal opp til eksamen. På mandag og onsdag vil det trolig være rundt 50 000 kandidater som bruker PAS/PGS, mens man kan regne med over 83 000 brukere på fredag. Grunnskoleeksamen inngår ikke i disse tallene.[12](#) Dagens eksamenssystem vil også måtte tilpasses alternative oppgaver og alternative eksamensdager.

Fagene er også ulike med tanke på omfang, tilgjengelige ressurspersoner og innhold. I noen små fagmiljøer (som enkelte fremmedspråk og de samiske språkene) har direktoratet allerede vanskeligheter med å finne kvalifiserte fagpersoner fordi arbeidsmengden er høy.

På eksamensdagen som settes av for både Vg2 og Vg3 kan det for skoler med begrensede undervisningslokaler være nødvendig å ha alternativ opplæring for Vg1 utenfor skolen.

Dersom flere privatister enn i dag må fordele sine eksamener mellom vår og høst, kan dette forsinke deres utdanningsløp. Det kan få økonomiske konsekvenser både for elevene og staten dersom flere må vente til neste høst med å begynne på høyere utdanning. Det vil også være behov for flere sensorer om høsten dersom flere avlegger eksamen på høsten. Det totale behovet for sensorer i løpet av året vil trolig ikke påvirkes.

? **Mener dere at eksamensperioden bør komprimeres til fem dager ved å avholde alle sentralt gitte eksamener i programfag på Vg3 (studieforberedende) i løpet av to dager? Hvorfor/hvorfor ikke?**

Ja

Norsk Lektorlag mener eksamensperioden bør kunne komprimeres til fem dager, slik at litt mer av opplæringsåret kan brukes til undervisning og mindre til selve eksamensavviklingen. Samtidig beklager vi sterkt at høringen har utelatt de andre modellene arbeidsgruppen for organisering av skoleåret skisserte, særlig når arbeidsgruppen vurderer modell 3 som den ideelle (se side 44 i rapporten). Lektorlaget opplever det som udemokratisk at fagpersoners anbefaling ikke blir synliggjort.

Det fremgår heller ikke av Udirs høringsnotat hvorfor en ikke velger å høre samtlige modeller, ei heller hvorfor det kun modell 1 som høres. Modellen som legger opp til at alle eksamener i programfag i Vg3 avholdes i løpet av to dager forutsetter doble oppgavesett. Direktoratet drøfter fordeler og ulemper ved en slik løsning, og skriver selv at det vil kunne stilles spørsmål om to oppgavesett er like «vanskelige/streng», slik at det vil kunne stilles spørsmål ved om ulike elevgrupper har tatt eksamen på like vilkår. En slik rettferdighetsdiskusjon kommer en ikke utenom, og vi er bekymret for at denne modellen, vil gi en opphetet diskusjon om eksamen som på sikt kan undergrave eksamensordningenes legitimitet. Denne modellen kan også føre til flere klager.

Arbeidsgruppens modell 3, som Udir ikke hører, vil, på samme måte som modell, 1 komprimere eksamensperioden til fem dager. I tillegg fører den med seg positive endringer på øvrige trinn, ved en jevnere fordeling av eksamener på vg1, vg2 og vg3. Dermed blir trykket på avgangselevne mindre og elevene på de lavere trinn får en god øvelse til senere eksamener, også siden alle Vg1-elever kommer opp til eksamen. Dette vil også oppleves som mer rettferdig for elevene. I tillegg vil denne modellen heve sidemålets status siden hele elevgruppen da vil komme opp i eksamen i sidemål.

- **Norsk Lektorlag støtter å komprimere eksamensperioden til fem dager, men mener dette må gjøres etter modell 3 fra departementets arbeidsgruppe, som har langt flere fordeler enn direktoratets forslag.**

Vil et slikt forslag gjøre det lettere for skolene å planlegge og gjennomføre opplæringen i tråd med årstimetallet?

Ja

Det bør være lettere å gi elevene minstetimetallet når en får mer tid til undervisning, og vier færre dager til eksamensavvikling.

Ser dere andre økonomiske eller administrative konsekvenser av forslaget?

Ja

I tillegg til de økonomiske og administrative konsekvensene direktoratet skisserer, vil innføringen av en slik modell kreve vesentlig økte ressurser til sensorskolering. Norsk Lektorlag mener at det allerede i dag er viet for få ressurser til sensorskolering. Vi forutsetter at bevilges flere ressurser

til sensorskolering med flere eksamenssett, i motsatt fall vil dette legge et utilbørlig press på sensorene. Modell 3 som departementets arbeidsgruppe ser på som ideell vil kreve færre ressurser da den ikke medfører doble oppgavesett.

- **Norsk Lektorlag understreker at justering av eksamensmodellen vil kreve økte ressurser til sensorskolering.**

4. FLYTTE OFFENTLIGGJØRINGEN AV EKSAMENSTREKKET

Det andre forslaget som skal sendes på høring går ut på at offentliggjøringen av eksamenstrekket skal flyttes noen uker fram i skoleåret, for å gjøre det lettere å planlegge opplæringstiden. Forslaget gjelder offentliggjøring av trekk til både sentralt og lokalt gitt eksamen i videregående opplæring.

4.1. GJELDENE RETT

Fylkeskommunene har ansvar for trekk i videregående opplæring. De skal også sørge for at trekket fordeler seg jevnt på fag og skoler over tid. Dette gjelder både for friskoler¹³ og offentlige skoler. Hvor mange eksamener elevene skal trekkes i står i rundskriv fra Utdanningsdirektoratet.¹⁴

Eleven/deltakeren skal få vite hvilket fag han eller hun skal ha eksamen i 48 timer før eksamenen. Dette står i forskriften §§ 3-28, 3-30, 4-21, 4-23 og forskrift til friskoleloven §§ 3-26 og 3-28. Utdanningsdirektoratet setter i dag en dato for offentliggjøring av trekket ved sentralt gitt eksamen. I praksis blir trekket for sentralt gitte eksamen offentliggjort senest 48 timer før den første eksamenen i eksamensperioden. Trekket for lokalt gitt eksamen blir offentliggjort senest 48 timer før selve eksamenen. Tiden til forberedelse i fag som er sentralt gitt vil derfor variere avhengig av om faget ligger tidlig eller sent i eksamensplanen. Før elevene får beskjed om trekket, må de i prinsipp forberede seg i alle fag.

4.2. VURDERING

En av forutsetningene for gjeldende ordning er at elevene arbeider best i alle fag når de ikke vet hvilket fag de skal trekkes ut til eksamen i, og det ligger som en uuttalt forutsetning at tidlig offentliggjøring av trekket kan føre til at elevene nedprioriterer fag de ikke skal ha eksamen i.

Rapporten fra NIFU (s.72) trakk fram at flere informanter pekte på at mer forutsigbarhet ved trekk ville bidra til å sikre elevene mer undervisning i mai og juni. Den viste også at skoler som hadde fleksible timeplaner i eksamensperioden i større grad oppfylte årstimetallet før eksamen. Arbeidsgruppa viste i sin rapport (s.53) til at tidligere melding om eksamenstrekket etter deres syn kan gjøre det lettere for skolene å planlegge opplæringen elevene skal ha i eksamensperioden og i de siste ukene av skoleåret.

Prinsippene om underveisvurdering¹⁵ i forskrift til opplæringsloven og forskrift til friskoleloven er forskningsbaserte. Ett av disse prinsippene innebærer at elevene skal forstå hva de skal lære og hva som er forventet av dem. Et annet prinsipp innebærer at elevene skal være involvert i egne læringsprosesser. Når forskning¹⁶ viser at vurdering i større grad fremmer læring når den er

forutsigbar og forståelig for elevene, kan tidligere melding om eksamenstrekket potensielt øke læringsutbyttet av opplæringen fram mot eksamen.

Man kan ikke se bort fra at fokuset til eleven etter trekket er kjent vil ligge på trekkfaget, noe som kan påvirke læringsprosessen i andre fag. Dette taler i retning av at denne perioden ikke bør være for lang. Samtidig kan man argumentere med at godt arbeid med vurdering for læring, oppfølging av læringsprosesser og god kvalitetssikring av standpunktvurderingene i større grad vil motivere elevene til jevnt arbeid i alle fag, uavhengig av eksamenstrekket. Elevene skal dessuten ha standpunkt karakterer i alle fag, som vil utgjøre åtti prosent av karakterene på vitnemålet.

Utdanningsdirektoratet fastsetter i dag trekket av sentralt gitte trekkfagseksamener. En felles dato for offentliggjøring av både sentralt og lokalt gitte eksamener vil gjøre trekket likere. Gjennomføring av lokalt gitt eksamen i videregående er imidlertid fylkeskommunens ansvar. En felles dato for offentliggjøring av trekk for alle eksamener vil dermed gripe inn i fylkeskommunens handlingsrom. Dersom det gis en felles dato for offentliggjøring av trekket vil det også bli store forskjeller på hvor lenge før eksamenene elevene blir kjent med trekket. Dette gjelder særlig muntlig eksamen, som vanligvis avholdes helt mot slutten av opplæringsåret.

En løsning kan være at sentralt gitte eksamener blir offentliggjort felles f.eks. to uker før eksamensperioden, mens lokalt gitte eksamener blir offentliggjort to uker før selve eksamenen. Man vil da kunne offentliggjøre trekket på samme måte som i dag, men alle kandidater vil bli kjent med trekket en god stund før eksamen avholdes. Det vil også gi både kandidatene og skolene lengre tid til å planlegge og forberede seg før eksamen.

I dagens forskriftsbestemmelser står det at lørdager, søndager, høytidsdager og helligdager ikke skal regnes med i de 48 timene. Dersom man i stedet skal få vite trekket f.eks. to uker før eksamen, foreslår vi at disse unntakene tas ut, og at det heller står at trekket skal bli gjort 10 eller 15 virkedager før eksamen. Dette bør gjelde både sentralt og lokalt gitt eksamen.

Vi viser til at slike endringer vil gjelde alle trekkfagseksamener i videregående opplæring, ikke bare eksamener på Vg3. Endringer i offentliggjøring av trekket vil kunne iverksettes uavhengig av om modellen for komprimering av eksamensperioden innføres, men disse modellene kan også ses i sammenheng. Perioden fra offentliggjøring av trekk til siste sentralt gitt eksamen blir avholdt vil da bli en uke kortere.

I punkt 9 nedenfor er det forslag til endringer i ordlyden i forskriftene som sier at offentliggjøring av eksamenstrekket skal skje 10 virkedager før selve eksamenen både for sentralt gitte og lokalt gitte eksamener (alt. 1 nedenfor).

4.3. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Vi kan se enkelte positive administrative konsekvenser for skolene, ved at planleggingen av skoleåret blir enklere.

En endring av offentliggjøring av trekket vil kreve enkelte endringer i Prøveadministrasjonssystemet (PAS), men dette vil trolig ikke medføre store kostnader.

Påmeldingsfristen til eksamen på våren for elever er 1. mars, og det vil gi økte økonomiske kostnader om trekket og påmeldingen skal gjøres tidligere enn dette. Oppdraget fra departementet viser til at trekket skal flyttes "noen uker". Det må etter vår vurdering være etter 1. mars.

Vi kan ikke se at forslaget vil føre med seg andre økonomiske eller administrative konsekvenser.

? Vil en endring av offentliggjøring av trekket gjøre det lettere å planlegge undervisningen?

Nei

Norsk Lektorlag kan ikke se at hvilke fordeler tidligere offentliggjøring av trekk til eksamen har for elevenes læring.

NIFUs kartlegging fra 2016 viser at skoler allerede unnlater å planlegge for eksamen. Hvis eksamenstrekk offentliggjøres tidligere, kan skoleeiere og skoleledere tolke endringen slik at de kan kutte timer i eksamensfaget, når eksamen kan regnes som undervisning. Dette vil være mot hensikten og kan virke mot prinsippene for underveisvurdering.

Samtidig kan faglærere, som tidligere vet hvilket fag elevene kommer opp i, nedprioritere tid til andre fag som ikke berøres av eksamen, for å gi ekstra tid til eksamensfaget. Uansett vil risikoen økes for at det går ut over krav om minstetimetall til et fag.

- **Norsk Lektorlag går mot endring i tidspunkt for offentliggjøring av eksamenstrekk.**

? Hvis dere ønsker en endring, hvilket alternativ foretrekker dere?

Intet svaralternativ valgt

? Mener dere tidspunktet for offentliggjøring av trekk bør endres både for sentralt gitt og lokalt gitt eksamen?

Nei

Ingen kommentar fra instansen

? Mener dere trekket skal offentliggjøres felles for alle fag, eller mener dere det fortsatt skal være et skille mellom sentralt gitte og lokalt gitte eksamener?

Intet svaralternativ valgt

? Vil forslaget føre til andre økonomiske eller administrative konsekvenser?

Ikke angitt ja/nei

Ingen kommentar fra instansen

5. STANDPUNKT SKAL IKKE VÆRE SATT FØR LOKALT GITT EKSAMEN GJENNOMFØRES

Det tredje forslaget som skal høres går ut på å endre dagens bestemmelse slik at standpunktkarakter ikke lenger skal være fastsatt før lokalt gitt eksamen gjennomføres. Det er yrkesfaglige utdanningsprogram som har flest lokalt gitte eksamener.

5.1. GJELDENDE RETT

I fag med sentralt gitt eksamen skal standpunktkarakteren fastsettes senest dagen før fellessensurmøtet. I fag med lokalt gitt eksamen skal standpunktkarakteren fastsettes senest dagen før skolen gjennomfører den første lokalt gitte eksamenen i faget på trinnet innenfor utdanningsprogrammet. Dette følger av forskriften § 3-18 og § 4-12 tredje og fjerde ledd, og forskrift til friskoleloven § 3-17 tredje og fjerde ledd. I 2015 ble det gjort en liten endring i denne regelen som innebærer at standpunktkarakterene nå kan settes senere i trekkfag der ingen elever på utdanningsprogrammet og trinnet er trukket ut.

Lokalt gitt eksamen kan være både muntlig, skriftlig, praktisk eller muntlig-praktisk. Dette står i forskriften §§ 3-30 og 4-23 og forskrift til friskoleloven § 3-28.

5.2. VURDERING

Bakgrunnen for at standpunktkarakterer skal være satt før lokalt gitt eksamen, er bl.a. at faglærer som er sensor ved lokalt gitt eksamen, ikke skal la seg påvirke av eksamensresultatet.

Både eksamenskarakterer og standpunktkarakterer blir fastsatt på grunnlag av kompetansemålene i faget, men de må anses som to ulike uttrykk for kompetanse. Mens eksamenskarakteren settes ut fra kompetansen som blir vist på et bestemt tidspunkt innenfor en gitt tidsramme, skal standpunktkarakteren settes på et bredt grunnlag som samlet viser elevens kompetanse. Det innebærer at eleven skal få vist sin kompetanse på ulike måter og i ulike sammenhenger før standpunktkarakteren blir satt. Karakterene skal altså settes uavhengig av hverandre, og bør ikke være påvirket av hverandre. De siste årene har det vært mye fokus på å videreutvikle læreres vurderingskompetanse, noe som taler i retning av at man bør kunne stole på at lærere og skoler greier å se eksamen og standpunkt som to ulike prosesser og ikke vil la seg påvirke av eksamensresultatene når standpunktkarakteren skal settes. Dette taler i retning av at en endring vil være hensiktsmessig.

På den annen side kan det ikke utelukkes at en endring av denne regelen vil kunne føre til at standpunktkarakteren i større grad blir påvirket av eksamensresultatet. Læreren kan også bli usikker på egen vurdering, dersom denne varierer veldig fra eksamenskarakteren.

I praksis vil det ikke bare være læreren som vil kunne la seg påvirke av eksamen. Elevene vil også kunne forvente en høyere standpunktkarakter dersom de har fått høyere karakter på eksamen. Statistikk¹⁷ viser at muntlige eksamenskarakterer gjennomsnittlig ligger høyere enn standpunktkarakter i faget, mens skriftlige ligger noe lavere. Selv om dette ikke vil være grunnlag for å klage på standpunktkarakteren, kan det komme til å skape uønsket støy og konflikt både for elever/foreldre og lærere/rektor.

En av intensjonene med en endring er at årstimetallet i større grad oppfylles i flere fag. Det er også en intensjon at elevene kan bruke den ekstra tiden i disse fagene til å utvikle kompetansen sin fram til standpunktkarakteren fastsettes. Det kan være demotiverende både for elever og lærere å fortsette med opplæring etter at standpunktkarakterene er satt. Det kommer jevnlig innspill fra elever og lærere som opplever at den siste perioden av skoleåret i for liten grad

inneholder meningsfulle læringsaktiviteter. Dersom perioden etter eksamen brukes på aktiviteter som bidrar til å gi et bredere grunnlag for standpunktkarakteren, kan dette gi elevene økt motivasjon. Både selve eksamensperioden og tiden etter eksamen kan altså bidra til at elevene får en videre og dypere læring og forståelse i faget. Samtidig må man ta hensyn til at det er flere sider ved opplæringen enn selve standpunktkarakteren som vil bidra til å motivere elevene til læring.

Eksamen er også en sluttvurdering som skal vise kompetanse opp mot læreplanen ved avslutningen av opplæringen, jf. forskriften § 3-17 og tilsvarende. Det vil si at eksamen ikke kan avholdes før elevene har fått tilstrekkelig opplæring, og man er ved avslutningen av opplæringen i faget. Man kan dermed ikke gi opplæring i nye deler av læreplanen etter at eksamen er gjennomført. Dette kan begrense effekten av en ev. endring. Man kan dessuten ikke se bort fra at elevene oppfatter det som opplæringen etter eksamen tilfører noe nytt som ville vært direkte relevant for eksamen, noe som kan føre til misnøye og muligens også flere klager (forutsatt at man forholder seg til bestemmelsene om klage og klagefristen ikke er utløpt). Det kan også bli utfordrende å regne ut resterende opplæringstid med tanke på at eksamen og forberedelsestiden skal være en del av opplæringen, jf. forskriften § 1-4 og forskrift til friskoleloven § 2A-5. Dette må ses i sammenheng med forslaget om komprimert eksamensperiode, og forslaget om å åpne for andre tilpasninger av opplæringsåret.

Fraværsgrensen har som konsekvens at eleven ikke vil få standpunktkarakter dersom han eller hun har over 10 prosent udokumentert fravær i faget. I praksis har det vært slik at fravær etter at standpunkt er satt vil kunne føres på vitnemålet, men ikke føre til at elevene mister karakteren. Dette har sammenheng med at standpunktkarakterer kun kan endres etter klage, jf. forskriften §§ 3-39 og 4-32 og forskrift til friskoleloven § 3-37. Dersom standpunktkarakteren settes senere vil også fravær senere kunne føre til at fraværsgrensen overstiges. Dette kan føre til at elever i større grad møter opp til opplæringen den siste tiden, særlig i fag de allerede har mye fravær i.

En endring av denne regelen kan gjøres isolert, men samtidig kan en endring føre til enkelte utfordringer sett i lys av andre regler i dagens forskrift.

I forskriften § 3-4 og 4-4 og forskrift til friskoleloven § 3-4 står det at fag med karakteren 1 i standpunkt vil være bestått når eksamenskarakteren er 2 eller bedre (med unntak av tverrfaglig eksamen). Dersom standpunktkarakteren kan fastsettes etter lokalt gitt eksamen, vil elever som ligger an til å få karakteren 1 i standpunkt ikke nødvendigvis bli motivert til å prøve å bestå, fordi de uansett vil bestå faget med bestått eksamen.

Det følger av forskriften §§ 3-33 og 4-26 og forskrift til friskoleloven § 3-31 at når en elev har fått 1 i standpunktkarakter og ikke er trukket ut til eksamen, har han eller hun rett til særskilt eksamen i faget. Dersom standpunktkarakteren ikke er satt på forhånd må elevene vente til etter eksamen er avholdt med å få vite om de må ha eksamen i faget. Da denne eksamen normalt avholdes samtidig med første påfølgende eksamen (på høsten), vil ikke dette innebære noen realitetsendring med tanke på dagens gjennomføring. Denne regelen må imidlertid ses i sammenheng med regelen i § 3-4 om at bestått eksamen også innebærer bestått fag. I ny overordnet del av læreplanverket er det bl.a. fokus på dybdelæring og på at kompetanse innebærer forståelse og evne til refleksjon og kritisk tenkning. Dette kan tale i retning av at bestått eksamen ikke bør overstyre 1 i standpunkt. Samtidig bygger også privatistordningen på at eksamen vil overstyre standpunkt, og alternativet dersom man får 1 i standpunkt vil være å ta faget som privatist, noe som i realiteten innebærer å ta en eksamen. Eventuelle forslag til endringer av disse reglene bør utredes nærmere. Se nærmere under punkt 7 om iverksettelse.

I forskriften §§ 3-37 og 4-30 og forskrift til friskoleloven § 3-35 står det at eksamen vil annulleres dersom en elev har vært oppe til eksamen i et fag (gjelder ikke tverrfaglig

eksamen) der han eller hun ikke har fått standpunktkarakter. Dette innebærer at elever som får IV på grunn av manglende vurderingsgrunnlag eller overtrådt fraværsgrænse ikke vil få beholde sin eksamenskarakter. I dag vil elever som ikke ønsker å klage på IV i standpunkt heller ikke gå opp til eksamen. Med en regelendring vil elevene ikke nødvendigvis vite at de får IV i standpunkt når eksamen avholdes. De må dermed gå opp til eksamen, og ev. få denne strøket i etterkant. Dette kan oppfattes som ekstra belastende for disse elevene.

Fastsettelsen av standpunktkarakter i fag med sentralt gitt eksamen er knyttet til tidspunktet for fellessensur. Man kan se for seg at fastsettelsen av standpunktkarakter i fag med lokalt gitt eksamen også kan knyttes opp mot sensur. Standpunkt i fag med muntlig, muntlig-praktisk og praktisk eksamen vil imidlertid bli satt på samme tidspunkt som i dag med en slik løsning. Dersom fastsettelsen av standpunktkarakter hadde vært knyttet til eksamenssensur for hver enkelt elev, ville alle fått standpunktkarakterer på ulike tidspunkt. Det vil ikke være hensiktsmessig verken med tanke på den resterende opplæringen, eller lærernes arbeidsmengde.

Man kan også se for seg at det ikke fastsettes i forskriften når standpunktkarakteren ved lokalt gitt eksamen må være gitt, men at det er opp til rektor å avgjøre dette. Det følger allerede av forskriften at standpunktkarakter skal fastsettes ved avslutningen av opplæringen. Det seneste karakteren kan settes er ved skoleårets slutt. En slik endring vil åpne for at standpunkt kan fastsettes senere enn i dag. Samtidig vil en endring kunne gi ulike fastsettelsestidspunkter for hver enkelt skole og hvert fag, og ikke nødvendigvis føre til opplæring i en lengre periode enn i dag.

Et alternativ er å sette en felles dato for offentliggjøring av sensur. I praksis blir karakterer på skriftlig lokalt gitt eksamen gjort kjent samtidig som fellessensur. Det kan dermed fastsettes at standpunktkarakterer skal fastsettes senest dagen før fellessensurmøtet, samtidig som eksamenskarakterene ved lokalt gitt eksamen ikke kan offentliggjøres før etter dette møtet. Et slikt forslag vil kunne begrense bekymringene over, ettersom standpunkt uansett vil være satt før eksamenskarakteren blir kjent for elevene. Det vil også føre til en lengre felles opplæringsperiode for alle fag, uavhengig av om fagene er sentralt eller lokalt gitt. For muntlige, muntlig-praktiske og praktiske eksamener vil dette føre til at karakteren blir satt fortløpende, men ikke blir gjort kjent for elevene før senere. Det er kun to fellessensurmøter i året. Dersom skolene velger å periodisere opplæringen ved å avholde eksamen fortløpende, vil man risikere at det blir en lengre periode før karakteren blir kjent. For elever som ønsker å klage på formelle feil ved eksamenen¹⁸, vil det være mest aktuelt å vente til karakteren er kjent. Dette vil være mulig ettersom klagefristen gjelder fra når meldingen om vedtaket har kommet fram til den som har klagerett, jf. § 5-5. Det kan uansett være hensiktsmessig å se nærmere på reglene om klage på vurdering i forskriften kap.5.

Med en slik endring vil det være nødvendig å presisere i forskriften §§ 3-30 og 4-23 og forskrift til friskoleloven § 3-28 at eksamenskarakterene ikke kan offentliggjøres før etter fellessensurmøtet. En slik bestemmelse er ikke nødvendig for sentralt gitt eksamen. I tillegg bør det tas inn en felles bestemmelse i forskriften §§ 3-18 og 4-12 forskrift til friskoleloven § 3-17 om at standpunktkarakter (både i fag med lokalt og sentralt gitt eksamen) skal fastsettes senest dagen før fellessensurmøtet.

5.3. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Med en slik endring vil det være lettere å gjennomføre opplæring også etter lokalt gitt eksamen er gjennomført. Man kan se for seg at arbeidet med bl.a. klager vil bli noe intensivert dersom standpunktkarakter i fagene med lokalt gitt eksamen skal settes senere i skoleåret. Det er også

en risiko for at flere klager enn i dag kommer inn etter lærerne har tatt ferie, noe som igjen vil føre til at klagebehandlingen ikke er klar før Samordna opptak må ha all karakterinformasjon. Foruten dette kan vi ikke se at en slik endring vil føre med seg større økonomiske eller administrative konsekvenser for skolene eller skoleeierne.

Dersom det innføres en regel om at standpunktkarakteren skal fastsettes etter at karakteren ved lokalt gitt eksamen blir kjent kan man se for seg enkelte utfordringer opp mot tilstøtende regelverk. Eksamener vil bl.a. kunne bli annullert i etterkant dersom elevene ikke får standpunktkarakter. Se nærmere vurdering i punkt 5.2.

? Vil en endring i bestemmelsen i forskrift til opplæringsloven § 3-18 om fastsettelse av standpunktkarakterer i fag med lokalt gitt eksamen bidra til at årstimetallet i fag i større grad oppfylles?

Nei

Norsk Lektorlag kan ikke se at forslaget om å endre tidspunktet for offentliggjøring av standpunktkarakter i fag med lokalt gitt eksamen vil gi en fornuftig økning av årstimetallet. Standpunkt må settes før lokalt gitt eksamen gjennomføres. God vurderingskompetanse hos lærerne vil aldri kunne fjerne risikoen for at en lærers vurdering vil kunne påvirkes av eksamensresultatet, om standpunkt skal settes etter eksamen.

I perioden hvor lokalt gitt eksamen avholdes, er mange faglærere bortreist på grunn av sensorarbeid. Samtidig vil elevens lesedager og ulikt uttrekk til eksamen gjøre det vanskelig å gjennomføre god undervisning og å sette standpunkt så sent i skoleåret. Det vil videre være urealistisk å tro at elevene vil holde motivasjonen sin oppe for læring når hele læreplanen er gjennomgått, standpunkt er satt og eksamen er gjennomført.

Minstetimetallet i fag må kunne gis før standpunkt settes mot slutten av opplæringen, og før lokal gitte eksamener avholdes. Å vente til fellessensurmøtet med å sette standpunkt oppfattes som en kunstig åndedrett i en situasjon hvor både elever og lærere er slitne.

Dersom dette forslaget går gjennom, frykter vi at endringen bare vil være av formell art, og at det i praksis ikke vil bli gitt flere undervisningstimer eller foregå mer læring.

- **Norsk Lektorlag mener elevene må få minstetimetallet i fag før standpunkt settes mot slutten av opplæringen, og før lokal gitte eksamener avholdes. Lektorlaget kan ikke se hvordan det å vente til fellessensurmøtet med å sette standpunkt vil gi flere undervisningstimer eller mer læring.**

? Vil det være en god løsning at eksamens karakterene ved lokalt gitt eksamen ikke kan offentliggjøres før etter fellessensurmøtet, og at standpunktkarakter i alle fag skal fastsettes før dette møtet?

Nei

Ingen kommentar fra instansen

? Hvis nei, hvilket alternativ foretrekker dere?

Alt 2: Standpunktkarakteren bør settes før sensuren i faget faller

Ingen kommentar fra instansen

? Vil forslaget føre med seg andre økonomiske eller administrative konsekvenser?

Vet ikke

Norsk Lektorlag kan ikke se at dette forslaget vil føre til at elevene får sine undervisningstimer.

6. ENDRING I SKOLEÅRETS VARIGHET

Det siste forslaget går ut på å endre kravene til skoleårets minimumslengde for å muliggjøre gode løsninger lokalt der all opplæring gjennomføres før eksamensperioden.

6.1. GJELDENDE RETT

I opplæringsloven § 3-2 står det at opplæringen skal strekke seg over minst 38 skoleuger innenfor en ramme på 45 sammenhengende uker. Dette vil si at ferien skal være på minst 7 sammenhengende uker, og at opplæringen skal omfatte minst 190 dager (38*5) per år. Det står i samme bestemmelse at fylkeskommunen gir nærmere forskrifter om skole- og feriedager (skoleruta). Tilsvarende bestemmelse som § 3-2 finnes ikke i friskoleloven. Siden friskolene har tilsvarende bestemmelser for eksamen som offentlige skoler, vil disse skolene måtte forholde seg til avviklingen av eksamen, uavhengig av hvordan de organiserer opplæringsåret.

Læreplanverket, herunder fag- og timefordelingen, fastsetter hvor mange timer elevene minst skal ha i faget. Skoleeierne må gi minst dette timetallet. Dette gjelder også friskoler.

6.2. VURDERING

Et forslag til endring av skoleårets lengde skal muliggjøre at all opplæring gjennomføres før eksamensperioden. Om elevene får den opplæringen de har rett på henger tett sammen med timeantallet som framgår av læreplanverket. En god og fleksibel planlegging av skoleåret er sentralt for å oppfylle elevenes årstimetall. En god planleggingsprosess må ta hensyn til at både kjente og ukjente forhold kan ta tid fra opplæringen. Det innebærer bl.a. å planlegge for flere timer enn det fastsatte årstimetallet. Selv om man gjør om på opplæringsperioden, vil planleggingsprosessen være sentral. Det viser også rapporten fra NIFU.[19](#)

I NIFUs rapport²⁰ står det at omtrent halvparten av skoleledere og lærere ønsket å gjøre noe med eksamensperioden, for å kunne gi mer undervisning i mai og juni. Blant skoleledere var det ca. 6 av 10 som ønsket en slik endring. Rapporten viste også at noen skoler oppnår årstimetallet før eksamensperioden begynner. Det innebærer at de ikke må ha annen opplæring i selve eksamensperioden.

Fylkeskommunene fastsetter selv skole- og feriedager. En endring av opplæringsloven § 3-2 er ment å åpne for at man lokalt kan gjennomføre all opplæring før eksamensperioden. Noen skoler har lyktes med en slik modell. Et kortere skoleår er ikke ment å gi færre eller flere undervisningstimer. I praksis innebærer det lengre skoledager eller færre feriedager. Dette kan igjen bety et økt arbeidspress for både elever og lærere. En endring i dagens regelverk innebærer bare en *mulighet* til å gjennomføre opplæring innenfor en kortere tidsperiode enn i dag, slik at skoler kan velge å gjøre dette. Den ytre rammen for opplæringsårets lengde vil fortsatt ligge på 45 uker. Endringen muliggjør større fleksibilitet, og at skoler som har lyktes godt med en modell med færre enn 38 uker skal kunne videreføre sin praksis innenfor regelverket. For andre skoler behøver ikke lovendring å få mye betydning.

Vi viser til at det følger av forskriften § 1-4 og forskrift til friskoleloven § 2A-5 at tiden som går med til eksamen, medregnet forberedelsestid, skal regnes som opplæringstid. Dersom eksamensperioden skal ses isolert fra dette må man endre § 1-4.

En mulig endring for skoleårets minimimumslengde kan være å endre dagens bestemmelse slik at det står "minst 36 skoleuker", i stedet for "minst 38 skoleuker". Dette er et forslag som kommer fram av arbeidsgruppas rapport.²¹ Dette kan imidlertid oppfattes som om man legger opp til to ukers kortere skoleår. Det er ikke ønskelig at en ev. lovendring fører til at enda færre skoler enn i dag oppfyller årstimetallet. Et slikt forslag bør ev. ses i sammenheng med en endring av § 1-4, slik at eksamens status kommer direkte fram av loven.

Dagens bestemmelse er vanskelig å forstå. Et alternativ kan være å snu bestemmelsen, slik at den heller viser til antall ferieuker. Dagens bestemmelse innebærer at eleven skal ha minst 7 ukers sammenhengende ferie i løpet av et år. Arbeidsgruppa viste også til dette som et alternativ, og foreslo i tillegg at man presiserte at opplæringen skal foregå i løpet av en periode på 45 uker.²²

I og med at skoleåret ikke varer i 52 uker, kan det også være aktuelt å formulere bestemmelsen som at skoleåret ikke skal strekke seg over mer enn 45 uker, uten å nærmere vise til antall uker der man må ha opplæring eller ferie. Dette har sammenheng med at fylkeskommunen har ansvar for å både oppfylle timetallet etter læreplanverket, og fastsette nærmere forskrift om skole- og feriedager. Et slikt forslag vil gjøre det mulig å planlegge for å ha all annen ordinær opplæring før eksamensperioden.

Et tredje alternativ kan være å vise til antall skoledager i løpet av året, og ev. antall ferieuker. Dersom antall skoledager er minst 190 innebærer det kun en omskrivning av innholdet i dagens bestemmelse, og ingen realitetsendring. Å fastsette minstetallet til minst 180 dager (36*5) samsvarer med forsøkene som er gjennomført med 36 skoleuker. Dersom antall skoledager er minst 180 vil man ta hensyn til at opplæringen gjennomføres før eksamensperioden begynner. En slik endring vil henge godt sammen med et forslag om å komprimere eksamensperioden. Også dette alternativet bør ses i sammenheng med dagens § 1-4 i forskrift til opplæringsloven.

I punkt 9 nedenfor er det forslag til endringer i ordlyden i lovbestemmelsen som sier at hvert skoleår skal ha minst 180 dager med opplæring, og at elevene skal ha sju uker sammenhengende ferie (alt. 3 nedenfor).

6.3. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Forslaget endrer ikke hvor mye opplæring elevene skal ha. Endringen vil gjøre det mulig for at de som ønsker det kan fullføre timetallet før eksamenstiden. Slik sett bør ikke forslaget ha store økonomiske eller administrative konsekvenser.

Man kan imidlertid ikke se bort ifra at flere kan komme til å legge opp til 36 uker med opplæring, dersom man går for en slik løsning. Dette vil kreve god planlegging, ellers er det en risiko for at færre enn i dag oppfyller årstimetallet.

❓ Vil en endring av bestemmelsen om skoleårets varighet i opplæringsloven § 3-2 i større grad gjøre det mulig å oppfylle årstimetallet før eksamenstiden begynner?

Nei

Det er økonomi, ikke skoleårets lengde, som er drivkraften til at skoleeiere og skoleledere bedriver timekutt. Det er fullt mulig å gi elevene minstetimetallet de har krav på innenfor dagens lovverk.

Endringene som er foreslått har også berøring med avtaleverket, spesielt SFS 2213, hvor partene har forhandlingsrett.

- **Norsk Lektorlag ser overhodet ingen grunn til å redusere skoleårets lengde. Hverken elever eller lærere er tjent med et enda mer komprimert arbeidsår for skolen. Å foreslå kortere skoleår som løsning fordi mange skoleeiere ikke respekterer dagens lovverk er en dårlig løsning.**

❓ Hvis ja, hvilket av disse alternativene foretrekker dere?

Intet svaralternativ valgt

7. IVERKSETTELSE

Både Utdanningsdirektoratet og fylkene planlegger eksamen lang tid i forveien. Oslo kommune offentliggjør f.eks. sin skolerute for neste skoleår i slutten av november hvert år. Også privatister som skal ta flere fag over en periode er avhengige av å kunne planlegge sitt eksamensløp lang tid i forveien.

Gjennomføring av en kortere eksamensperiode vil kreve mye planlegging både lokalt og sentralt. Det vil også føre til et økt behov for ressurser i direktoratet. I tillegg vil det kreve endringer i dagens eksamenssystemer. For å redusere de negative konsekvensene kan det være hensiktsmessig å vente til nye læreplaner og nytt gjennomføringssystem innføres i 2022 med å endre eksamensperioden.

Mulige endringer av eksamensformer som følge av fagfornyelsen vil sendes på høring og skal etter planen fastsettes høsten 2020. Vi mener derfor man bør vurdere å vente med å fastsette

endringer i regelverket til man har fått sett nærmere på helheten i både regelverket og eksamensordningen.

Avhengig av høringsinstansenes tilbakemeldinger kan flytting av offentliggjøring av eksamenstrekket og endring av fastsettelse av standpunkt innføres fra skoleåret 2019-2020, forutsatt at endringene er klare før skoleåret planlegges.

En endring i opplæringsloven § 3-2 om skoleårets minimumslengde krever at saken behandles i Stortinget. Dersom forslaget får tilslutning i Stortinget vil ikrafttredelse fra skoleåret 2020-2021 være realistisk ikrafttredelse.

Støtter dere vår vurdering av når endringene kan tre i kraft?

Ikke angitt ja/nei

Ingen kommentar fra instansen

8. ANDRE ENDRINGER

Mange mulige endringer har vært vurdert bl.a. i tidligere høringer og i arbeidsgruppas rapport. Noen endringer ble det også valgt å ikke gå videre med, bl.a. av hensyn til lærernes arbeidstidsbestemmelser.

Vi ønsker deres innspill på nye eller gamle forslag som dere mener kan gi skolene bedre muligheter til å planlegge skoleåret, slik at skoleåret kan utnyttes på en bedre måte for elevene.

Har dere innspill til andre endringer som kan bidra til at årstimetallet i større grad oppfylles?

Norsk Lektorlag har ved flere anledninger, deriblant i arbeidet med arbeidsgruppas rapport tatt tak i andre forhold som vil bidra til at årstimetallet i større grad oppfylles.

Både NIFUs rapport og rapporteringer fra våre medlemmer viser at det også er andre forhold enn eksamen som står i veien for at elevene skal få det timetallet de har krav på. NIFUs rapport indikerer at så mye som 10 % av undervisningstimene kan falle bort på grunn av såkalte alternative opplæringsaktiviteter (NIFU:2016, s. 60). Alternative opplæringsaktiviteter er ofte hver for seg gode tiltak som OD-dag, skolevalg, skidag etc., men som til sammen stjeler alt for mye tid fra elevenes opplæring i fag. I tillegg kommer timer uten vikar eller uten faglært lærer som potensielt kan utgjøre en faktor som stjeler tid fra elevenes opplæring. Ved å minske antall timer med alternative opplæringsaktiviteter, eller planlegge bruken bedre og å øke bruken av vikarer med faglig kompetanse, vil elevenes årstimetall i større grad oppfylles.

Dette viser at det er et behov for å definere begrepet undervisning eller opplæring. For at man skal være sikre på at elevene får den opplæringen de har krav på, må vi også vite hva opplæring er. Norsk Lektorlag har ofte tatt til orde for at det er et behov for å definere undervisningsbegrepet. Vårt forslag til definisjon er følgende:

Undervisning defineres som opplæring av og arbeid sammen med elever som en del av lærerens pedagogiske opplegg med utgangspunkt i fagets læreplan, og når arbeidet dessuten medfører for- og/eller etterarbeid. Arbeidet kan omfatte enkeltelever eller grupper og kan også foregå ved elektronisk kommunikasjon.

- **En tydelig definisjon av undervisningsbegrepet er et av de mest effektive virkemidlene for å sikre at skoleeier faktisk gir elevene timetallet de har krav på. Norsk Lektorlags definisjon av undervisningsbegrepet vil sikre dette bedre enn idag.**

9. FORSLAG TIL FORSKRIFTSTEKST

Vi foreslår følgende endringer i opplæringsloven:

§ 3-2 første ledd skal lyde:

Kvart årstrinn skal ha minst 180 dager med opplæring. Elevane skal ha minst sju veker samanhengande ferie.

Vi foreslår følgende endringer i forskrift til opplæringsloven:

§ 3-18 tredje ledd skal lyde:

Standpunktkarakterar i alle fagskal fastsetjast seinast dagen før fellessensurmøtet.

§ 3-18 fjerde ledd oppheves. Femte og sjette ledd blir nytt fjerde og femte ledd.

§ 3-28 fjerde ledd skal lyde:

Eleven skal få vite kva fag han eller ho skal prøvast i 10 yrkedagar før første eksamensdag. Utdanningsdirektoratet fastset dato for melding om trekkfag.

§ 3-30 andre ledd skal lyde:

Kandidaten skal få vite kva fag han eller ho skal prøvast i, 10 yrkedagar før sjølve eksamen.

§ 3-30 nytt åttende ledd skal lyde:

Eksamenskarakterar ved lokalt gitt eksamen skal ikkje offentleggjerast før etter fellessensurmøtet.

§ 4-12 nytt tredje ledd skal lyde:

Standpunktkarakterar i alle fag skal fastsetjast seinast dagen før fellessensurmøtet.

§ 4-12 fjerde ledd oppheves. Femte og sjette ledd blir nytt fjerde og femte ledd.

§ 4-21 fjerde ledd skal lyde:

Deltakaren skal få vite kva fag han eller ho skal prøvast i, 10 yrkedagar før første eksamensdag. Utdanningsdirektoratet fastset dato for melding om trekkfag.

§ 4-23 andre ledd skal lyde:

Deltakaren skal få vite kva fag han eller ho skal prøvast i 10 yrkedagar før sjølve eksamen.

§ 4-23 nytt åttende ledd skal lyde:

Eksamenskarakterar ved lokalt gitt eksamen skal ikkje offentleggjerast før etter fellessensurmøtet.

Vi foreslår følgende endringer i forskrift til friskoleloven:

§ 3-17 tredje ledd skal lyde:

Standpunktkarakterar *i alle fag* skal fastsetjast seinast dagen før fellessensurmøtet.

§ 3-17 fjerde ledd oppheves. Femte, sjette og sjuende ledd blir nytt fjerde, femte og sjette ledd.

§ 3-26 femteledd skal lyde:

Eleven skal få vite kva fag han eller ho skal prøvast i 10 *yrkedagar før første eksamensdag*. Utdanningsdirektoratet fastset dato for melding om trekkfag.

§ 3-28 andre ledd skal lyde:

Eleven skal få vite kva fag han eller ho skal prøvast i 10 *yrkedagar før første eksamensdag*.

§ 3-28 nytt åttende ledd skal lyde:

Eksamenskarakterar ved lokalt gitt eksamen skal ikkje offentleggjerast før etter fellessensurmøtet.

Vennlig hilsen

Per Kristian Larsen-Evjen
Avdelingsdirektør

Sissel Skillinghaug
Divisjonsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent.

FOTNOTER

1. Sjaastad, Carlsten og Wollscheid, Får elevene den opplæringen de har krav på?, NIFU 2016:26, <https://www.udir.no/globalassets/filer/tall-og-forskning/rapporter/2016/sluttrapport-nifu-ferdigstilt.pdf>
2. Organisering av skoleåret i videregående opplæring, <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/organisering-av-skolearet-i-vidaregaande-opplaring/id2556461/>
3. Rapport fra arbeidsgruppe oppnevnt av KD, Organisering av skoleåret i videregående opplæring, s.39
4. Udir-2-2018 om trekkordningen ved eksamen for grunnskole og videregående opplæring
5. Arbeidsgruppas rapport, op.cit, s.40
6. Tall fra PAS, viser eksamener både på studieforbereende og yrkesfaglige utdanningsprogram.
7. Arbeidsgruppas rapport, op.cit, S.33

8. Etter forskrift 15. Januar 2017 om opptak til høyere utdanning § 2-1
9. Forutsatt at privatisten planlegger å ta alle eksamenene på et år, og ikke har noen av fagene fra før
10. Arbeidsgruppas rapport, op.cit, S.41
11. Arbeidsgruppa estimerte merkostnaden knyttet til doble eksamenssett til om lag 120 000 kr per fag, og at det vil være aktuelt i 38 fag.
12. Tall fra PAS (Prøveadministrasjonssystemet)
13. Med unntak av de som ikke har eksamen etter forskrift til friskoleloven
14. Udir-2-2018 om trekkordningen ved eksamen for grunnskolen og videregående opplæring
15. <https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-videregaende-skole/karakterer-vgs/>
16. Etter forskriften og forskrift til friskoleloven § 5-10 og § 5-11
17. <https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-videregaende-skole/karakterer-vgs/>
18. Etter forskriften og forskrift til friskoleloven § 5-10 og § 5-11
19. Sjaastad m.fl., op.cit, s. 46
20. Sjaastad m.fl., op. cit, S.63-64
21. Arbeidsgruppas rapport, op.cit. S.27
22. Arbeidsgruppas rapport, op. cit. s.27